Rättsfallssamlingen

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT
MACIEJ SZPUNAR
föredraget den 13 december 2017 [1]

Mål C-558/16

Doris Margret Lisette Mahnkopf
Intervenient:
Sven Mahnkopf

(begäran om förhandsavgörande från Kammergericht Berlin (regional domstol i andra instans i Berlin, Tyskland))

”Begäran om förhandsavgörande – Ett område med frihet, säkerhet och rättvisa – Europeiskt arvsintyg – Tillämpningsområde – Möjlighet att ange den efterlevande makens arvslott i det europeiska arvsintyget”

I. Inledning

1. Förevarande begäran om förhandsavgörande är den andra inom ramen för vilken den nationella domstolen vill få klarhet avseende tolkningen av bestämmelser i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 650/2012 av den 4 juli 2012 om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt godkännande och verkställighet av officiella handlingar i samband med arv och om inrättandet av ett europeiskt arvsintyg. [2]

2. Den tolkningsfråga som den nationella domstolen ställde i målet Kubicka [3] avsåg avgränsningen mellan successionsrätten och sakrätten. I förevarande mål har den hänskjutande domstolen begärt att domstolen ska avgöra en fråga som rör avgränsningen mellan arvsrätten och makars förmögenhetsförhållanden. Med sina tolkningsfrågor vill den hänskjutande domstolen få klarhet i huruvida den arvslott som tillkommer den efterlevande maken på grundval av 1 371 § stycke 1 i Bürgerliches Gesetzbuch (den tyska civillagen (nedan kallad BGB) kan anges i det europeiska arvsintyget. Den hänskjutande domstolen vill dessutom veta vilka verkningar en eventuell förekomst av uppgifter om den efterlevande makens arvslott i det europeiska arvsintyget har.

1 Originalspråk: polska.

2 EUT L 201, 2012, s. 107.

3 Se dom av den 12 oktober 2017, Kubicka (C-218/16,EU:C:2017:755).

II. Tillämpliga bestämmelser

A. Unionsrätt

3. I skälen 11, 12 och 71 i förordning nr 650/2012 anges följande:

”(11) Denna förordning bör inte tillämpas på andra civilrättsliga områden än arv. För tydlighetens skull bör ett antal frågor som skulle kunna betraktas som knutna till arvsområdet uttryckligen undantas från denna förordnings tillämpningsområde.

(12) Denna förordning bör således inte tillämpas på frågor som rör makars förmögenhetsförhållanden, inbegripet äktenskapsförord, som förekommer i vissa rättssystem, i den mån dessa inte påverkar arvsfrågor eller förmögenhetsrättsliga frågor avseende förhållanden som bedöms ha verkan jämförbar med äktenskap. De myndigheter som handlägger ett arv enligt denna förordning bör dock, beroende på omständigheterna, beakta en avveckling av den avlidnes äktenskapliga förmögenhetsförhållanden eller liknande förmögenhetsrättsliga förhållanden vid fastställandet av den avlidnes kvarlåtenskap och förmånstagarnas respektive arvslotter.

…

(71) Arvsintyget bör ha samma verkan i samtliga medlemsstater. Det bör inte vara en exekutionstitel i sig men bör ha bevisvärde och bör förutsättas på korrekt sätt ange vad som har fastställts enligt den lag som är tillämplig på arvet eller enligt annan lag som är tillämplig på specifika delar, såsom den materiella giltigheten för förordnanden om kvarlåtenskap. Arvsintygets bevisvärde bör inte utvidgas till uppgifter som inte omfattas av denna förordning, till exempel frågan om anknytning eller frågan om huruvida en viss tillgång tillhörde den avlidne …”

4. I artikel 1.1 och 1.2 d i förordning nr 650/2012 föreskrivs följande:

”1. Denna förordning är tillämplig på arv efter avliden. …

2. Denna förordning är inte tillämplig på

…

d) frågor som rör makars förmögenhetsförhållanden samt förmögenhetsrättsliga frågor avseende förhållanden som enligt den lag som är tillämplig på sådana förhållanden har jämförbar verkan med äktenskap,

…”

5. I artikel 3.1 a i förordning nr 650/2012 anges följande:

”*arv*: arv efter avliden som omfattar alla former av överföring av tillgångar, rättigheter och skyldigheter efter dödsfall, oavsett om det rör sig om ett testamentariskt förordnande om kvarlåtenskap eller om arv enligt den legala arvsordningen.”

6. Artikel 23.1 och 23.2 b i förordning nr 650/2012 med rubriken ”Den tillämpliga lagens räckvidd” har följande lydelse:

”1. Den lag som anvisas enligt artikel 21 eller 22 ska styra arvet i dess helhet.

2. Den lagen ska i synnerhet reglera

…

b) fastställandet av förmånstagarna, deras respektive andelar samt de förpliktelser som de kan komma att åläggas enligt den avlidnes sista vilja samt fastställandet av övriga arvsrätter, inbegripet efterlevande makes, makas eller partner arvsrätt,

…”

7. Kapitel VI i förordning nr 650/2012, med rubriken ”Europeiskt arvsintyg”, innehåller en rad bestämmelser som rör detta unionsrättsliga instrument. Bland dessa återfinns även artiklarna 62 och 63 där det syfte som eftersträvas med inrättandet av ett europeiskt arvsintyg anges enligt följande:

”*Artikel 62*

Inrättande av ett europeiskt arvsintyg

1. Genom denna förordning inrättas ett europeiskt arvsintyg (nedan kallat arvsintyget) som ska utfärdas för användning i en annan medlemsstat och ha de verkningar som förtecknas i artikel 69.

2. Det ska inte vara obligatoriskt att använda ett arvsintyg.

3. Arvsintyget ska inte ersätta nationella dokument som används för liknande ändamål i medlemsstaterna. När det har utfärdats för användning i en annan medlemsstat ska arvsintyget emellertid även ha de verkningar som förtecknas i artikel 69 i den medlemsstat vars myndigheter utfärdade det i enlighet med detta kapitel.

Artikel 63

Arvsintygets syfte

1. Arvsintyget ska användas av arvingar, testamentstagare som har direkta rättigheter i arvet och testamentsexekutorer eller boutredningsmän som i en annan medlemsstat behöver åberopa sin ställning eller utöva sina rättigheter som arvingar eller testamentstagare och/eller sina befogenheter som testamentsexekutorer eller boutredningsmän.

2. Arvsintyget får i synnerhet användas för att visa en eller flera av följande omständigheter:

a) Ställningen och/eller rättigheterna för varje arvinge eller i förekommande fall varje testamentstagare som anges i arvsintyget liksom deras respektive arvslott.

…”

8. I artikel 68 i förordning nr 650/2012 med rubriken ”Arvsintygets innehåll” anges följande i punkterna f, h och l:

”Arvsintyget ska innehålla följande information i den utsträckning som behövs för det ändamål som arvsintyget utfärdas för:

…

f) Personuppgifter om den avlidne: efternamn (i förekommande fall: efternamn vid födseln), samtliga förnamn, kön, födelsedatum och födelseort, civilstånd, nationalitet, identifikationsnummer (om sådant finns), adress vid dödstillfället, dödsdatum och dödsort.

…

h) Information om äktenskapsförord som den avlidne har ingått eller i förekommande fall ett avtal som den avlidne ingått avseende ett förhållande som enligt den lag som är tillämplig på sådana förhållanden har jämförbar verkan med äktenskap samt information om makarnas förmögenhetsförhållanden eller motsvarande förmögenhetsförhållanden.

…

l) Uppgift om varje arvinges arvslott och i förekommande fall en förteckning över rättigheterna och/eller tillgångarna för varje arvinge.

…”

9. Det europeiska arvsintygets rättsverkningar regleras i artikel 69 i förordning nr 650/2012. Punkterna 1, 2 och 5 i denna bestämmelse har följande lydelse:

”1. Arvsintyget ska ha rättsverkningar i alla medlemsstater utan att det krävs något särskilt förfarande.

2. Det ska antas att arvsintyget på ett korrekt sätt visar omständigheter som har fastställts enligt den lag som är tillämplig på arvet eller enligt annan lag som är tillämplig på vissa delar av det. …

5. Arvsintyget ska utgöra en giltig handling för registrering av arvsegendomen, i det relevanta registret i en medlemsstat utan att det påverkar tillämpningen av artikel 1.2 k och 1.2 l.”

B. Tysk rätt

10. I tysk rätt fastställs de principer som avser den förmögenhetsrättsliga avvecklingen vid upphörandet av makarnas förmögenhetsförhållanden i bestämmelser i Bürgerliches Gesetzbuch. Bland dessa föreskrivs följande i 1931 § stycke 1 mening 1 och stycke 3 BGB.”(1) Efterlevande make ärver, i egenskap av laglig arvinge, jämte arvlåtarens bröstarvingar, en fjärdedel av kvarlåtenskapen, och jämte arvlåtarens föräldrar och far- och morföräldrar, hälften av kvarlåtenskapen. …

(2) …

(3) Bestämmelsen i 1371 § BGB påverkas inte.

(4) …”

11. 1371 § BGB har följande lydelse:”(1) Om makarnas förmögenhetsförhållande upphör genom den ena makens död ska en utjämning av förmögenhetsökningen ske genom att den efterlevandes laglott ökas med en fjärdedel. Härvid är det utan betydelse huruvida det för någon make i ett enskilt fall har uppkommit någon förmögenhetsökning.

(2) En efterlevande make som varken är arvtagare eller testamentstagare kan begära utjämning av förmögenhetsökningen i enlighet med 1371–1373 och 1390 §§. Den efterlevande makens eller en annan förmånstagares laglott fastställs i det fallet utifrån den andel som maken skulle ha erhållit enligt den legala arvsordningen innan ökningen uppkom.

(3) Om den efterlevande maken avstår från arvet kan den utöver en utjämning av förmögenhetsökningen begära laglotten, även om den inte hade haft rätt till denna enligt arvsrätten. Detta gäller inte när den efterlevande maken avstått från arv enligt den legala arvsordningen eller sin laglott genom avtal med sin make.

(4) Den efterlevande make som tilldelats en fjärdedel av kvarlåtenskapen på grundval av punkt 1 i denna bestämmelse har inom ramen för den tillökning som erhållits på den grunden skyldighet att tillhandahålla de bröstarvingar som inte härrör från det äktenskap som upplösts genom dödsfallet, om och i den mån detta behövs, medel för en lämplig utbildning.”

III. Förfarandet i det nationella målet

12. Lutz G. Mahnkopf avled den 29 augusti 2015 och efterlämnade änkan Doris M. L. Mahnkopf, och ende sonen Sven Mahnkopf. Doris G. Mahnkopf och Sven Mahnkopf är parter i målet vid den nationella domstolen.

13. Fram till tidpunkten för dödsfallet var arvlåtaren gift med Doris Mahnkopf. Dem emellan gällde den lagstadgade förmögenhetsordningen med tillökningsgemenskap. Vid giftermålet var båda makarna tyska medborgare och bosatta i Tyskland. Makarna hade inte ingått något äktenskapsförord. Arvlåtaren hade inte gjort något förordnande om kvarlåtenskap.

14. Arvlåtarens kvarlåtenskap var belägen i Tyskland, förutom en 50 procentig ägarandel i en fastighet i Sverige.

15. På ansökan av den avlidnes maka, Doris Mahnkopf, utfärdade den domstol som är behörig med avseende på arvet den 30 maj 2016 ett nationellt arvsintyg enligt vilket Doris och Sven Mahnkopf på grund av lagstadgad arvsföljd skulle ärva halva kvarlåtenskapen var.

16. Därefter ansökte Doris Mahnkopf om ett europeiskt arvsintyg. Syftet med detta arvsintyg var att utvisa att ägarstrukturen vad gäller fastigheten i Sverige hade skrivits om på Lutz G. Mahnkopfs arvingar. Ansökan avslogs emellertid av den nationella domstolen med hänvisning till att 1371 § stycke 1 BGB rör frågor avseende makarnas förmögenhetsförhållanden som inte omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 650/2012.

17. Avslagsbeslutet överklagandes av den avlidnes maka till den hänskjutande domstolen, Kammergericht Berlin (regional domstol i andra instans i Berlin, Tyskland). I detta skede utvidgade Doris Mahnkopf sitt yrkande genom att i andra hand begära att det europeiska arvsintyget enbart i upplysande syfte ska ange att en fjärdedel av arvet som fastställts enligt 1371 § stycke 1 BGB tillkommer henne inom ramen för makarnas förmögenhetsförhållanden.

18. Den hänskjutande domstolen har ifrågasatt huruvida det är möjligt att utfärda ett europeiskt arvsintyg i enlighet med Doris Mahnkopfs ansökan.

19. Den nationella domstolen har inom ramen för begäran om förhandsavgörande påpekat att Lutz G. Mahnkopf inte har valt tillämplig lag på frågor rörande sina arvsrättsliga förhållanden. Enligt artikel 21 i förordning nr 650/2012 är tysk rätt tillämplig i detta avseende.

20. Vad gäller frågor som rör makars förmögenhetsförhållanden har den hänskjutande domstolen erinrat om att lagvalsreglerna avseende tillämplig lag på makars förmögenhetsförhållanden inte har harmoniserats i dagsläget.

21. Tillämplig lag på makars förmögenhetsförhållanden fastställs i de nationella lagvalsregler som gäller i domstolslandet. I tysk rätt rör det sig om artiklarna 14 och 15 i Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch (lagen om införande av civillagen) (nedan kallad EGBGB). Den hänskjutande domstolen har påpekat att enligt dessa bestämmelser är tysk lag tillämplig på arvlåtarens och hans makas förmögenhetsförhållanden.

22. Trots att tysk rätt är tillämplig lag på såväl arvsrättsliga förhållanden som makars förmögenhetsrättsliga förhållanden anser den hänskjutande domstolen att avgränsningen mellan dessa två områden, i samband med det förfarande som avser ansökan om utfärdande av ett europeiskt arvsintyg, under sådana omständigheter som de i förevarande fall, kan vara av betydelse för innehållet och verkan av arvsintyget.

IV. Tolkningsfrågorna och förfarandet vid domstolen

23. Mot denna bakgrund beslutade Kammergericht Berlin (regional domstol i andra instans i Berlin, Förbundsrepubliken Tyskland) att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till domstolen:

”1) Ska artikel 1.1 i förordning nr 650/2012 tolkas så, att förordningens tillämpningsområde (arv efter avliden) också omfattar nationella bestämmelser som, såsom 1371 § stycke 1 i den tyska civillagen (Bürgerliches Gesetzbuch, BGB) reglerar förmögenhetsrättsliga frågor efter en makes död genom att öka den efterlevande makens lagliga arvslott?

2) För det fall att fråga 1 ska besvaras nekande, ska artiklarna 68 punkt l och 67.1 i förordning nr 650/2012 tolkas så, att den efterlevande makens arvslott i sin helhet får tas med i det europeiska arvsintyget, även om denna till en del följer av en ökning av den lagliga arvslotten i enlighet med en sådan förmögenhetsrättslig bestämmelse som 1371 § stycke 1 BGB?

   Om denna fråga i princip ska besvaras nekande, kan den då ändå i undantagsfall besvaras jakande när

   a) arvsintyget enbart har som syfte att i en annan medlemsstat fastställa arvingars rättigheter till arvlåtarens där befintliga tillgångar, och

   b) avgörandet avseende arvet (artiklarna 4 och 21 i förordning nr 650/2012) och – oavsett vilken lagvalsbestämmelse som används – frågan om makarnas förmögenhetsförhållanden regleras enligt samma nationella rättsordning?

3) För det fall att frågorna 1 och 2 ska besvaras nekande, ska artikel 68 punkt l i förordning nr 650/2012 tolkas så, att den efterlevande makens arvslott, som ökats på grundval av förmögenhetsrättsliga bestämmelser, får tas med i sin helhet i det europeiska arvsintyget men på grund av nämnda ökning enbart i upplysande syfte?”

24. Begäran om förhandsavgörande inkom till domstolens kansli den 3 november 2016.

25. Parterna i det nationella målet, den tyska, den belgiska, den grekiska, den italienska, den spanska och den polska regeringen samt Europeiska kommissionen har inkommit med skriftliga yttranden. Den tyska, den belgiska och den spanska regeringen samt Europeiska kommissionen var även närvarande vid förhandlingen den 4 oktober 2017.

V. Bedömning

A. Betydelsen av förordning nr 650/2012 i unionsrättsakternas system inom ramen för samarbetet mellan domstolar på det civilrättsliga området

26. Förordning nr 650/2012 ska vara tillämplig på arv efter personer som avlidit den 17 augusti 2015 eller senare. Med avseende på dessa omständigheter ska de harmoniserade lagvalsreglerna i förordningen ersätta de hittills gällande nationella bestämmelserna som kännetecknas av att de skiljer sig från varandra avsevärt.

27. På så sätt bidrar förordning nr 650/2012 till att undanröja hinder för den fria rörligheten för personer på den inre marknaden. Detta överensstämmer med skäl 7 andra och tredje meningen i förordning nr 650/2012 där det anges att det i det europeiska området för rättvisa också är viktigt att på ett effektivt sätt skydda rättigheterna för arvingar, testamentstagare, övriga närstående personer till den avlidne och borgenärer.

28. I förordning nr 650/2012 regleras även tillåtligheten och räckvidden av valet av tillämplig lag på arvsfrågor. Den möjliggör härigenom även att så långt som möjligt beakta arvlåtarens vilja vad gäller hans eller hennes förmögenhet.

B. Den första tolkningsfrågan

29. Den hänskjutande domstolen vill genom den första tolkningsfrågan få klarhet i huruvida en sådan nationell bestämmelse som 1371 § stycke 1 BGB omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 650/2012. Enligt denna bestämmelse ska den andel i kvarlåtenskapen som motsvarar en fjärdedel av kvarlåtenskapen som tillkommer den efterlevande maken på grundval av 1931 § BGB ökas med ytterligare en fjärdedel om den lagstadgade förmögenhetsordningen med tillökningsgemenskap gällde dem emellan.

30. Den hänskjutande domstolen har ifrågasatt huruvida denna bestämmelse mot bakgrund av förordning nr 650/2012 ska anses som en bestämmelse avseende ”arv”, i den mening som avses i artikel 1.1 och 3.1 a i denna förordning, eller om den ska behandlas som ”frågor som rör makars förmögenhetsförhållanden” som inte omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 650/2012 (artikel 1.2 d i den förordningen).

31. Kvalificeringen av 1371 § stycke 1 BGB som en bestämmelse som antingen hör till den lag som är tillämplig på arvsfrågor eller den lag som är tillämplig på makars förmögenhetsförhållanden har sedan flera decennier varit föremål för en livlig debatt i doktrinen. [4] Denna problematik har även diskuterats i domstolarna. [5]

4 Innan förordning nr 650/2012 började tillämpas syntes den förhärskande uppfattningen i doktrinen avseende nationella lagvalsregler vara att 1371 § stycke 1 BGB är tillämplig inom ramen för tillämplig lag för makars förmögenhetsförhållanden (H. Dörner, *Internationales Erbrecht, Art. 25, 26 EGBGB*, i: *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch, Einführungsgesetz zum BGB*, Berlin 2007, Art. 25, punkt 34, W. Riering, *Régime légal allemand et succession régie par la loi française*, i *Mélanges en l'honneur de Mariel Revillard*, Paris, Editions Defrénois 2007, sidorna 258–263, D.A. Popescu, *Guide on international private law in successions matters*, Magic Print 2014, Onesti, s. 18 i och där angiven litteratur).

5 I dom från Oberlandesgericht Köln (Kölns regionala överdomstol, Tyskland) av den 5 augusti 2011 (2 Wx 115/11, Zeitschrift für das gesamte Familienrecht 2012, 819), intogs ståndpunkten att den efterlevande maken inte erhåller någon andel i kvarlåtenskapen på grundval av 1371 § stycke 1 BGB, när makarnas förmögenhetsförhållanden ska bedömas enligt tysk rätt och de arvsrättsliga förhållandena ska bedömas enligt turkisk rätt. I dom från Oberlandesgericht München (Münchens regionala överdomstol, Tyskland) av den 16 april 2012 (31 Wx 45/12, Neue Juristische Wochenschrift-Rechtsprechungs-Report 2012, 1096), företräddes däremot uppfattningen att 1371 § stycke 1 BGB är tillämplig fullt ut även när de arvsrättsliga förhållandena ska bedömas enligt iransk lag. Med avseende på tyska lagvalsregler slog Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen, Tyskland) i dom av den 13 maj 2015, IV ZB 30/14 (Neue Juristische Wochenschrift 2015, 2185) slutligen fast att 1371 § stycke 1 BGB är tillämplig lag på makars förmögenhetsförhållande. I den domen klargjordes också att även om makarnas förmögenhetsförhållande ska bedömas enligt tysk rätt och de arvsrättsliga förhållandena enligt en annan stats rätt, har den efterlevande maken fortfarande rätt till sin arvslott på grundval av 1371 § stycke 1 BGB.

32. Mot bakgrund av den harmonisering av lagvalsregler som har genomförts inom ramen för förordning nr 650/2012 – som enligt principen om unionsrättens företräde gäller framför nationella lagvalsregler – ska denna fråga emellertid beaktas i ett nytt, hittills okänt, sammanhang. De begrepp som unionslagstiftaren har använt för att fastställa tillämpningsområdet för förordning nr 650/2012 är nämligen självständiga. Detta innebär att kvalificeringen av sådana bestämmelser som 1371 § stycke 1 BGB, som sker på grundval av nationella lagvalsregler, inte kan vara relevanta för svaret på den första tolkningsfrågan. [6]

1. Inledande anmärkningar

a) Parternas ståndpunkter

1) Argument som talar för en arvsrättslig kvalificering av 1371 § stycke 1 BGB

33. Den grekiska regeringen företräder uppfattningen att den arvslott som tillkommer den efterlevande maken när makarnas förmögenhetsförhållande upphör ska tas med i det europeiska arvsintyget, eftersom detta ska ange arvtagarens faktiska andel i kvarlåtenskapen. Om denna andel måste anges i det europeiska arvsintyget ska 1371 § stycke 1 BGB enligt den grekiska regeringen följaktligen betraktas som en bestämmelse som omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 650/2012.

34. Den italienska regeringen har med avseende på 1371 § stycke 1 BGB utgått från att det rör sig om en arvsrättslig bestämmelse, eftersom makens död är avgörande för tillämpningen av denna bestämmelse. Den italienska regeringen har till stöd för den ståndpunkten även hänvisat till skäl 9 i förordning nr 650/2012 (denna förordnings tillämpningsområde bör innefatta alla civilrättsliga aspekter av arv efter en avliden person) och artikel 23.2 b där det anges att den tillämpliga lagens räckvidd för arvsfrågor omfattar ”fastställandet av förmånstagarna, deras respektive andelar samt de förpliktelser som de kan komma att åläggas enligt den avlidnes sista vilja samt fastställandet av övriga arvsrätter, inbegripet efterlevande makes, makas eller partner arvsrätt”.

35. Ett liknande resonemang har även förts av den polska regeringen som har påpekat att en utjämning av förmögenhetsökningen utgör en viss form av överföring av tillgångar och rättigheter genom en ökning av den lagliga arvslotten. Denna överföring sker enbart till följd av en makes död. Den polska regeringen har därvid gjort en ingående bedömning av det institut som regleras i 1371 § stycke 1 BGB och av dess funktion i tysk rätt. Den polska regeringen har bland annat påpekat att 1371 § stycke 1 BGB måste tillämpas tillsammans med 1931 § stycke 1 och stycke 3 BGB, som utan tvekan är en arvsrättslig bestämmelse och som direkt hänvisar till 1371 § stycke 1 BGB. Dessutom är 1371 § stycke 1 BGB enbart tillämplig i de fall där makarnas förmögenhetsförhållande upphör genom den ena makens död, men aldrig när makarnas förmögenhetsförhållande upphör av andra skäl. Den polska regeringen anser slutligen att det enligt 1938 § BGB är möjligt att utesluta tillämpningen av 1371 § stycke 1 BGB genom testamentariskt förordnande.

6 I doktrinen råder inte enighet om kvalificeringen av 1371 § stycke 1 BGB mot bakgrund av förordning nr 650/2012. Vissa författare har intagit ståndpunkten att denna bestämmelse hör till den rätt som ska tillämpas på makars förmögenhetsförhållande (se den litteratur som åberopats av A. Bonomi, *Article 1* – Champ *d'application*, i A. Bonomi, P. Wautelet, *Le droit européen des succession, Commentaire du règlement (UE) no 650/2012, du 4 juillet 2012*, Bruxelles, Bruylant 2016, s. 89, se även A. Reis, *Succession and Family Law*, i S. Bariatti, I. Viarengo, F.C. Villata, *Towards the Entry into Force of the Sucession Regulation*: *Building Future Uniformity upon Past Divergencies*, JUST/2013/JCIV/AG/4666, s. 45), medan andra författare anser att det rör sig om en arvsrättslig bestämmelse (P. Lagarde, (Heinrich) Dörner: Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche/IPR. Art. 25, 26 EGBGB. Anhang zu Art. 25 f EGBGB: Ausländische Rechte, *Revue critique de droit international privé*, 1996, s. 389; M. Margoński, Anmerkung zum Vorlagebeschluss des Kammergerichts an den EuGH vom 25. Oktober 2016, 6 W 80/16 in der Rs. C-558/16, Mahnkopf, *Zeitschrift für Erbrecht und Vermögensnachfolge*, Heft 4, 2017, s. 212–213).

2) Argument som talar mot en arvsrättslig kvalificering av 1371 § stycke 1 BGB

36. Den tyska regeringen som i detta avseende har intagit en liknande ståndpunkt som den polska regeringen, men härvid emellertid dragit andra slutsatser, anser att det för att kunna besvara den första tolkningsfrågan är nödvändigt att pröva om syftet med 1371 § stycke 1 BGB hänför sig till ”arv”, i den mening som avses i artikel 1.1 i förordning nr 650/2012, eller till ”makars förmögenhetsförhållanden”, i den mening som avses i artikel 1.2 d i den förordningen. Den tyska regeringen har i detta sammanhang påpekat att syftet med 1371 § stycke 1 BGB är att genomföra den utjämning som följer av makarnas förmögenhetsförhållanden och att bestämmelsen följaktligen faller under den lag som är tillämplig på förmögenhetsförhållanden. Den omständigheten, att utjämningen sker genom att den efterlevande maken tillerkänns en andel i kvarlåtenskapen, syftar enbart till att underlätta avvecklingen mellan arvtagarna.

37. Kommissionen har liksom den tyska regeringen föreslagit att ett funktionellt synsätt ska intas i den aktuella situationen och att det syfte som eftersträvas med den berörda nationella bestämmelsen ska beaktas. Kommissionen har anfört att det vid en tillökningsgemenskap först ska ske en utjämning när makarnas förmögenhetsförhållande upphör. Syftet med denna bestämmelse är därför inte att fördela arvlåtarens tillgångar till närstående, utan att genomföra en utjämning till följd av arvlåtarens död som är en händelse som leder till att makarnas förmögenhetsförhållande upphör.

38. Den belgiska regeringen har också föreslagit att den första tolkningsfrågan ska besvaras nekande. Den har till stöd för detta anfört att makars förmögenhetsförhållande har rättsverkningar inte enbart under äktenskapet, utan även efter det att det upphört, även i de fall där äktenskapet upplöses till följd av den ena makens död.

39. Den spanska regeringen har i sin tur anfört att skälen 11 och 12 i förordning nr 650/2012 inte lämnar något utrymme för tvivel vad gäller förordningens tillämpningsområde, genom att frågor rörande makarnas förmögenhetsförhållanden undantas från dess tillämpningsområde.

b) Tillökningsgemenskap i tysk rätt

40. Innan jag fullföljer analysen vill jag kort beskriva den bestämmelse i tysk rätt som är föremål för förevarande begäran om förhandsavgörande. Jag är övertygad om att detta kommer att möjliggöra för domstolen att bedöma samtliga aspekter av den fråga som är aktuell i detta mål. Jag kommer dessutom att återkomma till dessa överväganden nedan i detta förslag till avgörande.

41. Enligt den lagstadgade egendomsordningen i tysk rätt är makarnas egendom enskild där ökningen av förmögenheten ska vara föremål för utjämning, vilket den tyska lagstiftaren uttryckligen har betecknat som tillökningsgemenskap (Zugewinngemeinschaft). Det råder emellertid knappast någon tvekan om att det här rör sig om förmögenhetsförhållanden som bygger på att egendom ska vara enskild. Vardera maken behåller sin personliga egendom vilket innebär att det vid dessa förmögenhetsförhållanden inte uppkommer någon separat förmögenhet som utgör gemensam egendom.

42. Om detta förmögenhetsförhållande upphör när de båda makarna är i livet, framför allt till följd av äktenskapsskillnad, uppkommer en möjlighet till utjämning vilken avser att utjämna den förmögenhetsökning som uppkommit för parterna under äktenskapet. Utjämningen mellan makarna sker i det fallet på det nedan beskrivna och, såvitt nödvändigt, förenklade sättet.[7]

7 Szerzej D. Martiny, N. Dethloff, *Property relationship between spouses – Germany*, augusti 2008.

43. För det första ska skillnaden, för vardera maken, mellan förmögenhetsvärdet vid den tidpunkt då makarnas förmögenhetsförhållande upphörde och förmögenhetsvärdet vid tidpunkten för upprättandet av makarnas förmögenhetsförhållande fastställas. Till följd av dessa matematiska beräkningar erhåller man två värden som motsvarar den förmögenhetsökning som uppkommit för vardera maken under äktenskapet. Därefter ska de sålunda fastställda beloppen jämföras med varandra. Om ett av dessa belopp överstiger det andra har den make vars förmögenhet ökat i mindre grad under äktenskapet en utjämningsfordran motsvarande halva överskottet (1378 § stycke 1 BGB).

44. För att genomföra dessa beräkningar krävs emellertid uppgifter som gör det möjligt att fastställa skillnaden mellan de båda makarnas förmögenhetsökning. För detta ändamål föreskrivs i tysk rätt en möjlighet att upprätta en förteckning över ingående egendom när den legala egendomsordningen börjar gälla (1377 § BGB). Dessutom kan vardera maken såväl vid upphörandet av makarnas förmögenhetsförhållande som vid begäran om äktenskapsskillnad, annullering av äktenskapet eller förtida förmögenhetsutjämning, begära uppgifter om den andra makens förmögenhetsförhållanden, såvida dessa krävs för utjämningen (1379 § BGB).

45. Ovannämnda bestämmelser avseende utjämning är emellertid i princip inte tillämpliga när makarnas förmögenhetsförhållande upphör till följd av ena makens död.

46. Enligt de allmänna bestämmelserna om den legala arvsordningen som fastställs i 1931 § stycke 1 första meningen BGB ärver efterlevande make, jämte arvlåtarens bröstarvingar, en fjärdedel av kvarlåtenskapen. I 1931 § stycke 3 BGB föreskrivs dessutom att bestämmelsen i 1371 § BGB inte påverkas. Den efterlevande maken som ärver jämte arvlåtarens bröstarvingar har följaktligen rätt till en fjärdedel av kvarlåtenskapen enligt 1931 § stycke 1 första meningen BGB och därutöver till ytterligare en fjärdedel av kvarlåtenskapen enligt 1371 § stycke 1 BGB.

47. Denna bestämmelse gör det möjligt att underlätta avvecklingen mellan den efterlevande maken och arvlåtarens övriga arvingar. Den befriar de berörda parterna från den mödosamma skyldigheten att fastställa vardera makes förmögenhetsökning. Detta kan vara svårt, eftersom arlåtaren redan har avlidit. Dessutom kan detta ge upphov till oönskade konflikter mellan den avlidnes närstående.

48. Därutöver hänvisas i vissa fall till att en ökning av den efterlevande makens arvslott med ytterligare en fjärdedel, utan att en faktisk förmögenhetsökning måste styrkas, utgör en typ av ”premie” för äktenskap som inte upplösts under makarnas livstid.[8] Det ska nämligen beaktas att en fjärdedel av kvarlåtenskapen tillkommer den efterlevande maken även när någon förmögenhetsökning över huvud taget inte har uppkommit. Det rör sig därvid nämligen om en bråkdel av kvarlåtenskapen, och inte om en bråkdel av ena makens förmögenhetsökning. Den efterlevande maken kan således på grundval av 1371 § stycke 1 BGB erhålla mer än vad som hade erhållits vid en matematisk utjämning av förmögenhetsökningen. Den motsatta situationen där den matematiska utjämningen av förmögenhetsförhållandena skulle vara mer fördelaktig för den efterlevande maken kan emellertid inte uteslutas.

49. Detta är emellertid inte det enda sättet på vilket makarnas förmögenhetsförhållanden kan utjämnas efter ena makens död. Enligt tysk rätt kan en matematisk utjämning av förmögenhetsökningen ske i vissa fall.

8 G.A.L. Droz, Les régimes matrimoniaux en droit international privé comparé, *Recueil des cours de l'Académie de la Haye*, volym 143, 1974, s. 98.

50. För det första är 1371 § stycke 2 BGB tillämplig när den efterlevande maken varken är arvtagare eller testamentstagare till den avlidne maken. Maken kan i det fallet kräva att en matematisk förmögenhetsutjämning genomförs. Förutom anspråk på en matematisk förmögenhetsutjämning kan den efterlevande maken enligt 2303 § stycke 2 första meningen BGB även göra anspråk på en arvslott vars storlek ska fastställas på grundval av den andel som den efterlevande maken hade haft rätt till om denne hade haft rätt till arv enligt den legala arvsordningen på grundval av 1931 § BGB.

51. För det andra gäller samma sak för den efterlevande maken när den avstår från arvet efter den avlidne. Den efterlevande kan i det fallet göra anspråk på såväl en matematisk förmögenhetsutjämning som sin arvslott (1371 § stycke 3 BGB), trots att den arvtagare som avstått från arvet i princip inte, enligt tysk rätt, har rätt till någon arvslott.

52. I doktrinen har vid vissa tillfällen ett tredje fall nämnts, som inte regleras i lag, där 1371 § stycke 1 BGB inte är tillämplig, trots att makarnas förmögenhetsförhållande har upphört till följd av ena makens död. Det rör sig om det fall där en framtida arvlåtare upprättat ett testamentariskt förordnande till förmån för den andre maken. [9]

53. Såväl arvlåtaren som den efterlevande maken har således möjlighet att ensidigt förhindra att 1371 § stycke 1 BGB tillämpas. Detta sker i princip med användning av klassiska instrument i arvsrätten. Den efterlevande maken kan avstå från arvet och arvlåtaren kan utesluta den efterlevande maken från arv genom testamentariska förordnanden.

c) Avgränsningen mellan den lag som är tillämplig på arvsfrågor och den lag som är tillämplig på makars förmögenhetsförhållanden – allmänna anmärkningar

1) Bristande samordning mellan den lag som är tillämplig på arvsfrågor och den lag som är tillämplig på makars förmögenhetsförhållanden

54. I medlemsstaternas rättsordningar har olika lösningar antagits för att tillvarata den efterlevande makens intressen efter makens död. Vissa lagstiftare har för detta ändamål använt sig av instrument som är typiska för arvsrätten genom att gynna den efterlevande maken i förhållande till övriga arvstagare. Andra har valt lösningar som anknyter till makars förmögenhetsförhållanden, varvid maken utesluts från arv eller får sin arvsrätt begränsad. [10]

55. Det är emellertid svårt att hitta exempel för en av dessa modeller i dess rena form. Vanligen tillämpas nämligen blandade modeller inom ramen för vilken strävan efter att tillvarata den efterlevande makens förmögenhetsrättsliga intressen säkerställs genom en rad lösningar som anknyter till varandra och som härrör såväl från arvsrätten som från den rätt som styr makarnas förmögenhetsförhållanden. Dessa faktorer ska utgöra ett slutet system inom ramen för vilket en önskad balans ska upprätthållas mellan den efterlevande makens intressen och övriga arvtagares, testamentstagares och borgenärers intressen.

56. Om det inte finns någon koppling till lagstiftningen i mer än enbart en stat fastställs den lag som är tillämplig på arvsfrågor och den lag som är tillämplig på makars förmögenhetsförhållanden genom olika lagvalsregler. Fastställandet av tillämplig lag på grundval av lagvalsregler kan följaktligen leda till att bestämmelser som härrör från två olika rättssystem ska tillämpas. Dessa bestämmelser måste inte ha samordnats med varandra, vilket kan ge upphov till flera komplikationer.

9 De uppfattningar som har intagits i tysk doktrin i den frågan presenteras av R. Zimmermann, *Intestate Succession in Germany*, i K.G.C. Reid, M. de Waal, R. Zimmermann, *Comparative Succession Law. Volume II. Intestate Succession*, Oxford University Press, Oxford 2015, s. 213.

10 E.D. Graue, The Rights of Surviving Spouses under Private International Law, *The American Journal of Comparative Law*, volym 15, 1966–1967, sidorna 164–165.

57. Till exempel kan den lag som är tillämplig på arvsfrågor tillvarata makens förmögenhetsrättsliga intressen på grundval av bestämmelser som rör makars förmögenhetsförhållanden, medan den lag som är tillämplig på makars förmögenhetsförhållanden i detta avseende kan använda sig av instrument inom arvsrätten.

58. Motsatta situationer, där den efterlevande maken gynnas i oproportionerlig utsträckning till följd av en kumulering av olika lösningar, kan emellertid också uppkomma. En sådan situation uppkommer när man avseende arvsrätten tillämpar en lag som genom de mekanismer som finns i arvsrätten särskilt skyddar den efterlevande maken, medan man avseende rätten som styr makars förmögenhetsförhållanden tillämpar en lag som säkerställer den efterlevande maken vissa fördelar vid den utjämning som ska företas när dessa förhållanden upphör.

2) Kvalificering

59. De olägenheter som en samtidig tillämpning av regler som härrör från olika rättsystem medför kan mildras genom en kvalificering (”qualification”, ”Qualifikation”, ”characterisation”). Det rör sig härvid om en tolkning av de begrepp som används i vissa lagvalsregler för att fastställa villkoren för deras tillämpning.

60. Eftersom lagvalsregler bildar ett visst system måste kvalificeringen ske på så sätt att tillämpningsområdet för enskilda lagvalsregler inte överlappar varandra.

61. En kvalificering leder dock inte alltid till ett tillfredsställande resultat. Det är framför allt svårt att på så sätt lösa de problem som är förknippade med avgränsningen av tillämplig lag på arvsrättsliga förhållanden och tillämplig lag på förmögenhetsrättsliga förhållanden. [11]

3) Anpassning i den internationella privaträtten

62. De olägenheter som en kvalificering medför kan emellertid undanröjas med hjälp av ett annat allmänt institut inom den internationella privaträtten, nämligen genom en så kallad anpassning (”adaptation”, ”Anpassung”). Syftet med anpassningen är att åtgärda bristen på samordning mellan de materiella bestämmelserna som härrör från olika rättsordningar som utgör tillämplig lag för bedömningen av relaterade frågor.

63. Syftet med anpassningen verkar visserligen vara klart definierat, men det är svårt att utarbeta en allmän rekommendation för hur denna anpassning ska ske. Anpassningsåtgärder kan i vart fall ske på området för lagvalsregler genom att tillämpningsområdet för dessa regler fastställs på nytt så att motstridigheter förebyggs och målet enbart kan avgöras på grundval av en tillämplig lag, [12] eller på området för materiella regler genom att de motstridiga bestämmelserna ändras. I extremfall leder detta till att en form av syntes uppkommer mellan två olika rättsystem. [13]

11 Se Ch. Kohler, *L’autonomie de la volonté en droit international privé*, Recueil des cours de l’Académie de la Haye, volym 359, 2013, s. 443.

12 Exempelvis, menar vissa författare, att när den lag som är tillämplig på makars förmögenhetsförhållande skyddar den efterlevande maken med hjälp av arvsrättsliga bestämmelser och den lag som är tillämplig på arvsfrågor i detta syfte använder bestämmelser som reglerar makars förmögenhetsförhållanden, måste frågor röranade utjämningen av makars förmögenhetsförhållande underkastas den lag som är tillämplig på arvsfrågor. Se, för ett liknande resonemang, avseende tiden innan förordning nr 650/2012 började tillämpas, A. Bucher, La dimension sociale du droit international privé. Cours général, *Recueil des Cours de l’Académie de la Haye*, volym 341, 2010, s. 243.

13 Innan förordning nr 650/2012 började tillämpas företräddes ibland uppfattningen att när tysk rätt är tillämplig på makars förmögenhetsförhållande medan arvsfrågor regleras enligt en annan rätt är 1371 § stycke 1 BGB inte tillämplig. I ett sådant fall ska 1371 § stycke 2 BGB tillämpas och en matematisk utjämning av förmögenhetsökningen göras enligt de principer som gäller vid äktenskapsskillnad. G.A.L. Droz, Les régimes matrimoniaux en droit international privé comparé, *Recueil des cours de l’Académie de la Haye*, vol. 143, 1974, s. 98, M. Coester, International Aspects of German Estate Law, *Loyola of Los Angeles International and Comparative Law Review*, volym 53, 1981, s. 66). Den uppfattningen innebär egentligen att ordalydelsen ”den efterlevande maken är ingen arvtagare” i 1371 § stycke 2 BGB ska förstås på så sätt att ”den efterlevande maken inte är arvtagare enligt tysk rätt”. E.D. Graue, w: *Comparative law of matrimonial property*: a Symposium at the International Faculty of Comparative Law at Luxembourg on the laws of Belgium, England, France, Germany, Italy and the Netherlands, red. A. Kiralfy, Leiden, A.W. Sijthoff 1972, s. 144.

64. De överväganden som rör anpassningsåtgärder har inte någon avgörande betydelse för svaret på tolkningsfrågorna. I förevarande fall kan det inte vara fråga om bristande samordning mellan den lag som är tillämplig på arvsrättsliga förhållanden och den lag som är tillämplig på makars förmögenhetsförhållande. I båda fallen är tysk rätt tillämplig lag.

65. De anmärkningar som jag har framfört är emellertid relevanta såtillvida att de kan vara av större betydelse under andra omständigheter än de i målet vid den nationella domstolen. Jag anser att domstolen, när den besvarar tolkningsfrågorna, måste vara medveten om konsekvenserna av avgörandet i förevarande mål. Domstolens dom kommer nämligen utan tvekan att ha betydande inverkan på de nationella domstolarnas tillämpning av förordning nr 650/2012 i andra sammanhang.

66. Oberoende av den kvalificering som domstolen gör med avseende på 1371 § stycke 1 BGB kommer den inte att helt kunna avstå från anpassningsåtgärder. Oavsett om 1371 § stycke 1 BGB kvalificeras som en arvsrättslig bestämmelse eller som en bestämmelse som styr makars förmögenhetsförhållanden kan sådana situationer uppkomma där detta leder till att den efterlevande maken gynnas eller förfördelas i oproportionerlig utsträckning. I det fallet kan det bli nödvändigt att göra en anpassning. Det sätt på vilket anpassningen sker kommer naturligtvis att vara beroende av de konkreta omständigheterna.

67. Efter att gjort inledande anmärkningar avseende 1371 § stycke 1 BGB och diskuterat allmänna frågor rörande den internationella privaträtten avseende kvalificering kan jag i det följande övergå till att bedöma den första tolkningsfrågan.

2. Avgränsningen mellan den lag som är tillämplig på arvsrättsliga förhållanden och den lag som är tillämplig på makars förmögenhetsförhållanden i samband med 1371 § stycke 1 BGB

a) Avgränsningen mellan tillämpningsområdet för förordning nr 650/2012 och tillämpningsområdet för förordning nr 2016/1103

68. Vad som omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 650/2012 fastställs i artikel 1.1 i den förordningen. Enligt denna bestämmelse avser förordningen ”arv efter personer som avlidit”. I artikel 3.1 i förordning nr 650/2012 anges att begreppet arv avser arv efter avliden som omfattar alla former av överföring av tillgångar, rättigheter och skyldigheter efter dödsfall.

69. Vad som inte omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 650/2012 fasställs i dess artikel 1.2. I artikel 1.2 d i förordning nr 650/2012 anges att ”frågor som rör makars förmögenhetsförhållanden samt förmögenhetsrättsliga frågor avseende förhållanden som enligt den lag som är tillämplig på sådana förhållanden har jämförbar verkan med äktenskap” är undantagna från förordningens tillämpningsområde.

70. Förordning nr 650/2012 innehåller emellertid inte någon närmare vägledning avseende tolkningen av begreppet frågor som rör makars förmögenhetsförhållanden.

71. Unionslagstiftaren antog emellertid inte enbart förordning nr 650/2012 på grundval av artikel 81 FEUF. Med hänsyn till avsaknaden av enhetliga lagvalsregler vad beträffar vilken lag som är tillämplig på makars förmögenhetsförhållanden antog unionslagstiftaren även, på grundval av artikel 81.3 FEUF, rådets förordning (EU) 2016/1103 av den 24 juni 2016 om genomförande av ett fördjupat samarbete på området för domstols behörighet, tillämplig lag samt erkännande och verkställighet av domar i mål om makars förmögenhetsförhållanden. [14] Förordning nr 2016/1103 ska i princip tillämpas från och med den 29 januari 2019 (artikel 70.2 andra meningen i den förordningen).

14 EUT L 183, 2016, s. 1.

72. Förordning nr 650/2012 och förordning nr 2016/1103 ska komplettera varandra och deras tillämpningsområden ska inte överlappa varandra. Frågor som omfattas av tillämpningsområdet för förordning 2016/1103 undantas följaktligen från tillämpningsområdet för förordning nr 650/2012 i den del de avser makars förmögenhetsförhållanden. Frågor rörande arv är i sin tur undantagna från tillämpningsområdet för förordning nr 2016/1103. [15]

73. Tillämpningsområdet för förordning nr 650/2012 kan inte variera beroende på om den tillämpas av domstolarna i de medlemsstater som deltar i det fördjupade samarbetet avseende förordning 2016/1103. Det saknar även betydelse att förordning nr 2016/1103 ännu inte är tillämplig. Tillämpningsområdet för förordning nr 650/2012 kommer inte att ändras när förordning 2016/1103 börjar gälla.

74. Tillämpningsområdet för förordning 2016/1103 fastställs i artikel 1.1 i förordningen enligt vilken denna förordning är tillämplig på ”makars förmögenhetsförhållanden”. I skäl 18 i förordning 2016/1103 anges att denna förordnings tillämpningsområde bör omfatta alla civilrättsliga aspekter av makars förmögenhetsförhållanden, bland annat ”avveckling av … [makarnas egendom], i synnerhet till följd av att … en make avlider.”

75. Enligt artikel 1.2 d i förordning 2016/1103 undantas emellertid ”arv efter avliden make” från förordningens tillämpningsområde. Detta bekräftas i skäl 22 i förordning 2016/1103 enligt vilken frågor om arv efter en avliden make bör undantas från tillämpningsområdet för denna förordning, eftersom de omfattas av förordning nr 650/2012.

76. Ytterligare vägledning vad gäller tillämpningsområdet för de två förordningarna återfinns i de bestämmelser som avser vilken lag som ska tillämpas enligt de lagvalsregler som finns i dessa förordningar. I artikel 27 e i förordning 2016/1103 föreskrivs att den lag som är tillämplig på makars förmögenhetsförhållanden bland annat ska reglera ”upplösning av makars förmögenhetsförhållanden och delning, fördelning eller avveckling av egendomen”. I artikel 23.2 b i förordning nr 650/2012 anges att ”fastställandet av förmånstagarna, deras respektive andelar samt de förpliktelser som de kan komma att åläggas enligt den avlidnes sista vilja samt fastställandet av övriga arvsrätter, inbegripet efterlevande makes, makas eller partner arvsrätt” är underkastad den lag som är tillämplig enligt lagvalsreglerna i denna förordning.

77. Jag anser därför att förordning 2016/1103 ska tillämpas på frågor som bland annat rör fastställandet av de förmögenhetsrätter som omfattas av arvet, men inte frågor som avser fastställandet av den efterlevande makens rättigheter med avseende på det som redan ingår i arvet. Om makarna till exempel ingår i en förmögenhetsgemenskap, är det nödvändigt att på grundval av den lag som är tillämplig enligt bestämmelserna i förordning nr 2016/1103 fastställa om lös egendom som förvärvats under äktenskapet ingår i den gemensamma egendomen och vilken av makarna som har rätt till denna egendom efter att makarnas förmögenhetsförhållande har upphört.

78. 1371 § stycke 1 BGB avser inte fördelningen av tillgångar mellan makarna utan den efterlevande makens rätt till tillgångar som redan ingår i arvsegendomen. Detta skulle däremot kunna vara ett argument för att en sådan bestämmelse som 1371 § stycke 1 BGB, som reglerar frågor som rör ”arv efter avliden make” i den mening som avses i artikel 1.2 d i förordning nr 2016/1103 och skäl 22 i den förordningen, omfattas av tillämpningsområdet för den rätt som styr makars förmögenhetsförhållande.

15 Se, för ett liknande resonemang, i samband med avgränsningen mellan tillämpningsområdet för rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 (EUT L 338, 2003, s. 1) och förordning nr 650/2012, generaladvokaten J. Kokotts förslag till avgörande i målet Matoušková (C-404/14, EU:C:2015:428, punkt 31). Domstolen intog en jämförbar ståndpunkt i domen i det målet genom att slå fast att domstolens praxis är ägnad att se till att all överlappning och alla luckor mellan de båda regelverken undviks (se dom av den 6 oktober 2015, Matoušková (C-404/14, EU:C:2015:653, punkt 34 och där angiven rättspraxis).

79. Ovannämnda överväganden kan tyda på att den arvslott som tillkommer den efterlevande maken på grundval av 1371 § stycke 1 BGB ska behandlas som en fråga som inte omfattas av tillämpningsområdet för förordning 2016/1103, utan av tillämpningsområdet för förordning nr 650/2012.

b) Kvalificeringen av den arvslott som tillkommer den efterlevande maken på grundval av 1371 § stycke 1 BGB mot bakgrund av syftet med denna bestämmelse

1) Inledande anmärkningar

80. Den tyska och den belgiska regeringen samt kommissionen har i sina skriftliga yttranden gjort gällande att det inom ramen för prövningen av den första tolkningsfrågan måste göras en bedömning av 1371 § stycke 1 BGB och att det syfte som eftersträvas med denna bestämmelse måste fastställas. Det ska därefter på den grunden prövas om det därvid rör sig om en bestämmelse i den lag som är tillämplig på makars förmögenhetsförhållanden eller den lag som är tillämplig på arvsrättsliga förhållanden. Detta tillvägagångssätt förespråkas även av den polska regeringen som i detta avseende emellertid kommer till en annan slutsats.

81. Jag delar uppfattningen att en bestämmelse inte kan tolkas isolerad från den funktion som bestämmelsen fyller. I doktrinen företräds uppfattningen att en bestämmelse som avser fördelning av tillgångar efter den avlidne omfattas av den lag som är tillämplig på arvsfrågor. När det däremot rör sig om bestämmelser som avser den efterlevande makens rättigheter som följer av den makens medverkan i förmögenhetsökningen är det den lagen som är tillämplig på makars förmögenhetsförhållanden. [16]

82. Det verkar som om den aktuella kollisionsrättsliga frågan i förevarande fall kräver en närmare undersökning av domstolens hittillsvarande rättspraxis avseende samarbetet mellan domstolar på det civilrättsliga området. Även där hänvisade domstolen till funktionen med vissa rättsinstitut, bland annat för att fastställa tillämpningsområdet för vissa behörighetsregler.

2) Tolkning av begreppet makars förmögenhetsförhållanden mot bakgrund av behörighetsreglerna i domstolens rättspraxis

83. Domstolen har i sin rättspraxis ägnat stor uppmärksamhet åt tolkningen av artikel 1 andra stycket punkt 1 i Brysselkonventionen [17] enligt vilken frågor om ”makars förmögenhetsförhållanden” (”les régimes matrimoniaux”) har undantagits från konventionens tillämpningsområde.

84. I domen i målet Cavel [18] klargjorde domstolen att uteslutningen av ”makars förmögenhetsförhållanden” i artikel 1 andra stycket punkt 1 i Brysselkonventionen inte enbart omfattar makars förmögenhetsförhållanden som föreskrivs i nationell rätt utan ”samtliga förmögenhetsrättsliga förhållanden som direkt följer av äktenskapet eller dess upplösning”. Domstolen tog emellertid inte ställning till det fall där makarnas förmögenhetsförhållande upphör till följd av ena makens död. I det målet avsåg begäran om förhandsavgörande ett förfarande för äktenskapsskillnad.

16 D. Solomon, The boundaries of the law applicable to succession, *Anali Pravnog Fakulteta Univerziteta u Zenici*, issue 18, 2016, s. 200.

17 Brysselkonventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 299, 1972, s. 32), nedan kallad Brysselkonventionen.

18 Dom av den 27 mars 1979 (C-143/78, EU:C:1979:83, punkt 7).

85. Domstolen anknöt till den ståndpunkt som den uttryckte i domen W.[19] Förfarandet vid den nationella domstolen rörde en ansökan som framställts av den ena maken om utgivande av en kodicill som den andra maken förfogade över, med hjälp av vilken den förstnämnda maken ville bevisa att den andra maken inte hade förvaltat sin förmögenhet på ett korrekt sätt. Den nationella domstolen hänsköt en fråga till EU-domstolen avseende bland annat tolkningen av artikel 1 andra stycket punkt 1 i Brysselkonventionen i den del denna bestämmelse undantar ”arv och testamente” (första tolkningsfrågan) och ”makars förmögenhetsförhållanden” (andra tolkningsfrågan) från Brysselkonventionens tillämpningsområde. EU-domstolen prövade inledningsvis den andra tolkningsfrågan och slog fast att frågor om förmögenhetsförvaltning har ett nära samband med ”förmögenhetsrättsliga förhållanden som direkt följer av äktenskapet”,[20] i den mening som avses i domen Cavel,[21] och därför är undantagna från Brysselkonventionens tillämpningsområde.[22]

86. I domen van den Boogaard[23] hade domstolen att pröva om en verkställbar dom om äktenskapsskillnad inom ramen för vilken det förordnades att ena maken skulle betala ett schablonbelopp till den andra maken och överföra egendom till den maken omfattas av tillämpningsområdet för Brysselkonventionen eller om den faller utanför Brysselkonventionens tillämpningsområde av det skälet att ”makars förmögenhetsförhållanden” (artikel 1 andra stycket punkt 1 i Brysselkonventionen)[24] undantas från dess tillämpningsområde. Domstolen slog fast att en dom inom ramen för vilken det förordnas att en av makarna ska erhålla ett schablonbelopp avser underhåll när ersättningen är avsedd att tillförsäkra en makas underhållsbehov eller om var och en av makarnas behov beaktas vid beräkningen av ersättningsbeloppet. Då ersättningen endast är avsedd för att fördela tillgångarna mellan makarna (*la répartition des biens entre les époux*), rör det däremot makarnas förmögenhetsförhållanden.[25]

3) Åberopande av rättspraxis avseende Brysselkonventionen vid tolkningen av bestämmelserna i förordning nr 650/2012

87. Jag ser ingen anledning till varför begreppen makars förmögenhetsförhållanden och frågor rörande makars förmögenhetsförhållanden ska tolkas annorlunda mot bakgrund av unionsrättsliga lagvalsregler, bland annat förordning nr 650/2012 och unionsrättsliga behörighetsregler.

88. Förordning nr 1215/2012 är efterträdare till Brysselkonventionen. I artikel 1.2 i den förordningen anges att den inte är tillämplig på ”makars förmögenhetsförhållanden”. I beslutet Iliev[26] anförde domstolen att artikel 1.2 a i förordning nr 1215/2012 sammanfaller med artikel 1 andra stycket punkt 1 i Brysselkonventionen. Domstolen bekräftade även i det beslutet att rättspraxis avseende tolkningen av begreppet makars förmögenhetsförhållanden i den mening som avses i förordning nr 1215/2012 fortfarande gäller.[27] Enligt doktrinen krävs att de begrepp som används i förordning nr 1215/2012 ska tolkas mot bakgrund av EU-domstolens praxis avseende Brysselkonventionen.[28]

19 Dom av den 31 mars 1982, W (25/81, EU:C:1982:116, punkt 6).

20 Dom av den 31 mars 1982, W. (25/81, EU:C:1982:116, punkt 7).

21 Dom av den 27 mars 1979, de Cavel (143/78, EU:C:1979:83).

22 Dom av den 31 mars 1982 W. (25/81, EU:C:1982:116, punkt 9).

23 Dom av den 27 februari 1997, van den Boogaard (C-220/95, EU:C:1997:91).

24 I Brysselkonventionen undantas inte ”underhållsskyldighet som har sin grund i familje-, släktskaps-, äktenskaps- eller svågerlagsförhållanden”, från konventionens tillämpningsområde såsom sker enligt artikel 1.2 e i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (EUT L 351, 2012, s. 1). Brysselkonventionen kunde således tillämpas, eftersom det mål som domen avsåg kvalificerades som ett mål som omfattades av underhållsskyldighet. I dag skulle den typen av mål omfattas av tillämpningsområdet för rådets förordning (EG) nr 4/2009 av den 18 december 2008 om domstols behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt samarbete i fråga om underhållsskyldighet (EUT L 7, 2009, s. 1).

25 Dom av den 27 februari 1997, van den Boogaard (C-220/95, EU:C:1997:91, punkt 22).

26 Beslut av den 14 juni 2017, Iliev (C-67/17,EU:C:2017:459, punkt 24).

27 Beslut av den 14 juni 2017, Iliev (C-67/17,EU:C:2017:459, punkterna 25–30).

28 P. Rogerson, i U. Magnus, P. Mankowski, *Brussels Ibis Regulation*, Köln, Otto Schmidt 2016, s. 71.

89. Tillämpningsområdena för förordning nr 650/2012, förordning nr 2016/1103 och förordning nr 1215/2012 ska komplettera varandra. Jag anser därför att uteslutningen av ”frågor rörande makars förmögenhetsförhållanden” i artikel 1.2 d i förordning nr 650/2012 ska tolkas i enlighet med domstolens praxis avseende uteslutningen av ”makars förmögenhetsförhållanden” från Brysselkonventionens tillämpningsområde (artikel 1 andra stycket punkt 1 i den konventionen).

90. Jag är medveten om att syftet med behörighetsreglerna och lagvalsreglerna som förevarande begäran om förhandsavgörande avser är olika. Förordning nr 650/2012 innehåller emellertid inte enbart lagvalsregler utan även behörighetsregler. Det materiella tillämpningsområdet för förordning nr 650/2012 som fastställs i artikel 1 i förordningen omfattar båda typer av bestämmelser. Såvida det inte föreligger några viktiga skäl mot detta saknas anledning att tolka allmänna begrepp genom vilka förordningens tillämpningsområde fastställs på olika sätt beroende på om det rör sig om lagvalsregler eller behörighetsregler.

4) De slutsatser som kan dras av EU-domstolens praxis avseende behörighetsregler

91. Analysen av den rättspraxis avseende behörighetsregler som avses ovan i punkterna 84–86 i detta förslag till avgörande, leder mot bakgrund av de anmärkningar som framförts ovan i punkt 90 till slutsatsen att uteslutningen av ”makars förmögenhetsförhållanden” från tillämpningsområdet för unionens rättsakter avseende regleringen av samarbetet mellan domstolar på det civilrättsliga området i första hand hänför sig till samtliga förmögenhetsförhållanden som direkt följer av äktenskapet eller dess upplösning, särskilt frågorna om att lägga till vissa tillgångar till arvsegendom eller till den förmögenhet som ska fördelas mellan makarna.

92. För att besvara den första frågan måste det avgöras om 1371 § stycke 1 BGB i samband med unionsbestämmelser ska kvalificeras som en bestämmelse som är tillämplig inom ramen för arvsrätten eller makars förmögenhetsförhållanden. Denna bestämmelse ska följaktligen tolkas mot bakgrund av de slutsatser som dragits i domstolens praxis för att fastställa syftet med denna bestämmelse och på den grunden undanröja den hänskjutande domstolens tvivel.

93. En sådan bestämmelse som 1371 § stycke 1 BGB är endast tillämplig när den ena maken har avlidit. Efter det att en av makarna har avlidit kan det visserligen fortfarande göras en uppdelning mellan arvsegendomen och den efterlevande makens förmögenhet. Mot bakgrund av de överväganden som gjorts ovan i punkt 48 i detta förslag till avgörande förefaller det främsta syftet med 1371 § stycke 1 BGB inte att bestå i en uppdelning av förmögenheten eller en avveckling av förmögenhetsförhållandena. Bestämmelsen syftar snarare till att fastställa den efterlevande makens ställning i förhållande till övriga arvingar. Den fastställer nämligen den arvslott som tillkommer den efterlevande maken.

94. Avsaknaden av samband mellan den arvslott som tillkommer den efterlevande maken på grundval av 1371 § stycke 1 BGB och de förhållanden som direkt följer av äktenskapet är än mer påtaglig med beaktande av att denna bestämmelse är tillämplig oavsett om villkoren för fördelning av tillgångar är uppfyllda mot bakgrund av principerna om tillökningsgemenskap. [29]

29 Till exempel när arvåtarens förmögenhet, som vid den tidpunkt då makarnas förmögenhetsförhållande uppkom uppgick till 100 000 valutaenheter och inte ökade under äktenskapet, medan den efterlevande maken ackumulerat 50 000 valutaenheter under äktenskapet. I en sådan situation där en matematisk utjämning skett kan den efterlevande maken inte göra gällande utjämning av förmögenhetsökning. Vid äktenskapsskillnad skulle det till och med förhålla sig tvärtom. I det fallet skulle den efterlevande maken vara skyldig att betala 25 000 valutaenheter till den andra maken. Vid en tillämpning av 1371 § stycke 1 BGB skulle den efterlevande maken ha rätt till 25 000 valutaeneheter, vilket motsvarar en fjärdedel av den avlidnes kvarlåtenskap.

95. Dessutom kan den framtida arvlåtaren, såsom anförts ovan i punkt 53 i detta förslag till avgörande, ensidigt förhindra att denna bestämmelse tillämpas med användning av arvsrättsliga instrument. Det är just härigenom som arvsrättsliga anspråk i princip kännetecknas. Karaktäristiskt för arvsrätten är att arvlåtaren har en förhållandevis stor frihet att förfoga över arvet, medan beslut avseende förhållanden som direkt följer av äktenskapet i princip måste fattas av båda makarna.

96. Jag anser därför att det främsta syftet med 1371 § stycke 1 BGB tyder på att denna bestämmelse omfattas av den lag som är tillämplig på arvsrätten och inte av den lag som är tillämplig på makars förmögenhetsförhållande.

c) Effektiviteten av bestämmelserna om inrättande av ett europeiskt arvsintyg

97. De begrepp som unionslagstiftaren har använt för att fastställa tillämpningsområdet för förordning nr 650/2012 är, såsom jag anfört ovan i punkt 32 i detta förslag till avgörande, självständiga. Vid tolkningen av dessa begrepp ska de mål som eftersträvas med förordning nr 650/2012 beaktas som enligt vad som anförts ovan i punkt 27 i detta förslag till avgörande är att undanröja hinder för den fria rörligheten för personer på den inre marknaden och att på ett effektivt sätt skydda rättigheterna för arvingar i medlemsstaterna.[30] För detta ändamål har det i förordning nr 650/2012, i enlighet med skäl 8 däri, inrättats ett enhetligt intyg – ett europeiskt arvsintyg. Det ska såsom framgår av skäl 67 i den förordningen möjliggöra en snabb, smidig och effektiv reglering av ett arv med gränsöverskridande verkan inom unionen.

98. Det europeiska arvsintygets rättsverkningar regleras i artikel 69 i förordning nr 650/2012. Arvsintyget har en legitimerande funktion och ska ha rättsverkningar i alla medlemsstater utan att det krävs något särskilt förfarande (artikel 69.1 i förordning nr 650/2012). De omständigheter ”som har fastställts enligt den lag som är tillämplig på arvet eller enligt annan lag som är tillämplig på vissa delar av det” förutsätts ha visats på ett korrekt sätt i det europeiska arvsintyget (artikel 69.2 i förordning nr 650/2012).

99. I den andra meningen i skäl 71 i förordning nr 650/2012 anges att arvsintyget framför allt har bevisvärde och det förutsätts att på ett korrekt sätt ange vad som har fastställts enligt den lag som är tillämplig på arvet eller enligt annan lag som är tillämplig på specifika delar, såsom den materiella giltigheten för förordnanden om kvarlåtenskap. Enligt tredje meningen i skäl 71 i förordning nr 650/2012 bör arvsintygets bevisvärde emellertid inte utvidgas till uppgifter som inte omfattas av denna förordning, till exempel frågan om anknytning eller huruvida en viss tillgång tillhörde den avlidne.

100. Arvsintygets bevisvärde hänför sig således enbart till de omständigheter som fastställts på grundval av den lag som anges vara tillämplig enligt de harmoniserade lagvalsreglerna i förordning nr 650/2012.[31] Det rör sig följaktligen om omständigheter som omfattas av den lag som anges vara tillämplig lag enligt artikel 23 i förordning nr 650/2012 (arvsrätten) och artiklarna 24–28 i förordning nr 650/2012 som avser prövning av frågan huruvida ett förordnande om kvarlåtenskap som inte är ett

30 Domstolen slog på samma sätt i dom av den 12 oktober 2017, Kubicka (C-218/16,EU:C:2017:755, punkt 56) fast att den tolkning av bestämmelserna i förordning nr 650/2012 som anges i domen motsvarar det syfte som eftersträvas med dem, vilket är att underlätta en välfungerande inre marknad genom att undanröja hindren för fri rörlighet för de personer som för närvarande har svårt att hävda sina rättigheter vid arv med gränsöverskridande verkan.

31 P. Wautelet, *Article 69 – Effets du certificat*, i A. Bonomi, P. Wautelet, *Le droit européen des successions, Commentaire du règlement (UE) no 650/2012, du 4 juillet 2012*, Bruxelles, Bruylant 2016, s. 880. Med avseende på förslaget till förordning nr 650/2012 se även J. Basedow, A. Dutta, C. Bauer m.fl., Max Planck Institute for Comparative and International Private Law, Comments on the European Commission's Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and authentic instruments in matters of succession and the creation of a European Certificate of Succession, *Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*, volym 74, 2010, punkt 323.

arvsavtal kan tas upp och dess materiella giltighet (artikel 24), prövning av frågan huruvida ett arvsavtal som gäller arv efter en person kan tas upp, dess materiella giltighet och dess bindande verkningar parterna emellan (artikel 25), formell giltighet för förordnanden om kvarlåtenskap (artikel 27) och formella giltighetskrav på arvinges förklaring om accept eller avstående (artikel 28).

101. Mot denna bakgrund drar jag slutsatsen att det enbart är de omständigheter som fastställs enligt arvsrätten (artikel 23) och de omständigheter som fastställts enligt den lag som är tillämplig på övriga frågor som fastställts på grundval av harmoniserade lagvalsregler i förordning nr 650/2012 (artiklarna 24–28), som omfattas av de rättsverkningar som anges i artikel 69.2 i förordning nr 650/2012. Dessa rättsverkningar avser däremot inte omständigheter som fastställts enligt nationella lagsvalsregler och unionsrättsliga lagvalsregler utanför förordning nr 650/2012.

102. Om man utgår från att den arvslott som tillkommer den efterlevande maken på grundval av 1371 § stycke 1 BGB omfattas av arvsrätten, kan följaktligen uppgifter avseende denna andel anges i det europeiska arvsintyget med alla de rättsverkningar som nämns i artikel 69.2 i förordning nr 650/2012. Om denna bestämmelse däremot betraktas som en bestämmelse som omfattas av den lag som är tillämplig på makars förmögenhetsförhållande kan inte de uppgifter om den efterlevande makens arvsrätt som anges i det europeiska arvsintyget omfattas av presumtionen att de är korrekta.

103. Detta skulle följaktligen vara ytterligare ett argument som talar för en arvsrättslig kvalificering av 1371 § stycke 1 BGB. På så sätt säkerställs effektiviteten av bestämmelserna i förordning nr 650/2012 om inrättande av ett europeiskt arvsintyg.

d) Slutsatser avseende den första tolkningsfrågan

104. Mot bakgrund av vad som anförts ovan anser jag att 1371 § stycke 1 BGB inte ska betraktas som en bestämmelse som avser frågor rörande makars förmögenhetsförhållanden och att den därför inte enligt artikel 1.2 d i förordning nr 650/2012 ska undantas från förordningens tillämpningsområde.

105. För det första fastställs inte i denna bestämmelse vad som ingår i den avlidne makens förmögenhet. Den avser den efterlevande makens rätt till det som obestridligen hör till arvsegendomen. 1371 § stycke 1 BGB avser följaktligen frågor som rör ”arv efter avliden make” i den mening om avses i artikel 1.2 d i förordning 2016/1103, som kommer att undantas från förordningens tillämpningsområde och som omfattas av lagvalsreglerna i förordning nr 650/2012.

106. För det andra ska denna bestämmelse enbart tillämpas när ena maken har avlidit oberoende av om villkoren för förmögenhetsfördelningen enligt principerna om tillökningsgemenskap är uppfyllda.

107. För det tredje talar intresset av att säkerställa att bestämmelserna om inrättande av ett europeiskt arvsintyg får ändamålsenlig verkan för en arvsrättslig kvalificering av 1371 § stycke 1 BGB. En arvsrättslig kvalificering av denna bestämmelse möjliggör nämligen att i det europeiska arvsintyget införa uppgifter om den arvslott som tillkommer den efterlevande maken med de rättsverkningar som föreskrivs i artikel 69.2 i förordning nr 650/2012 i alla medlemsstater.

108. Med hänsyn till ovanstående argumentation föreslår jag att domstolen besvarar den första tolkningsfrågan enligt följande: Artikel 1.1 i förordning nr 650/2012 jämförd med artikel 1.2 d i nämnda förordning ska tolkas så, att den lag som är tillämplig på arvsfrågor även omfattar sådana bestämmelser som, såsom 1371 § stycke 1 BGB, fastställer den efterlevande makens andel i kvarlåtenskapen, även om den enbart är tillämplig om ett visst förmögenhetsförhållande föreligger och makens arvslott ersätter avvecklingen av förmögenhetsförhållandet, trots att arvslottens storlek fastställs enligt helt andra principer än de som reglerar avvecklingen av förmögenhetsförhållandet under makarnas livstid.

C. Den andra och den tredje tolkningsfrågan

109. Genom den andra och den tredje frågan som har ställts för det fall att domstolen besvarar den första frågan nekande, vill den hänskjutande domstolen få klarhet i huruvida den arvslott som tillkommer den efterlevande maken på grundval av 1371 § stycke 1 BGB kan anges i det europeiska arvsintyget, trots att denna bestämmelse inte avser en fråga som omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 650/2012. Med hänsyn till det svar som jag har föreslagit med avseende på den första tolkningsfrågan behöver inte den andra och den tredje tolkningsfrågan besvaras.

110. För det fall att domstolen inte skulle ansluta sig till min bedömning vad avser den första tolkningsfrågan måste den andra och den tredje tolkningsfrågan prövas. Jag kommer således även att föreslå ett svar på dessa frågor.

111. Den hänskjutande domstolen har inom ramen för den andra och den tredje tolkningsfrågan anfört olika hypotetiska situationer och övervägt om den arvslott som tillkommer den efterlevande maken enligt 1371 § stycke 1 BGB kan anges i det europeiska arvsintyget, trots att denna fråga inte omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 650/2012. I alla dessa hypotetiska situationer uppkommer tvivel vad avser förhållandet mellan innehållet i det europeiska arvsintyget och det materiella tillämpningsområdet för denna förordning. Jag anser därför att den andra och den tredje tolkningsfrågan ska prövas gemensamt.

1. Förhållandet mellan innehållet i det europeiska arvsintyget och tillämpningsområdet för förordning nr 650/2012

112. Såsom redan anförts ovan är dessa överväganden hypotetiska och grundar sig på antagandet att domstolen inte ansluter sig till det svar som jag föreslagit på den första tolkningsfrågan att 1371 § stycke 1 BGB inte omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 650/2012. Även i det fallet anser jag att den arvslott som tillkommer den efterlevande maken enligt den bestämmelsen kan tas med i det europeiska arvsintyget. Såsom redan anförts ovan är dessa överväganden hypotetiska.

113. För det första förefaller det inte som om unionslagstiftaren har utgått från att enbart uppgifter om de omständigheter som omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 650/2012 kan tas med i det europeiska arvsintyget. Detta bekräftas av ordalydelsen i artikel 68 h i förordning nr 650/2012. Till den information som arvsintyget ska innehålla ”i den utsträckning som behövs för det ändamål som arvsintyget utfärdas för” hör enligt denna bestämmelse bland annat ”[i]nformation om äktenskapsförord som den avlidne har ingått”. Det råder inga tvivel om att sistnämnda fråga inte omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 650/2012.

114. För det andra skulle det europeiska arvsintyget i betydande utsträckning förlora sin praktiska betydelse om information avseende en fråga som är relevant för arvsfrågor, även om den egentligen inte omfattas av detta område, inte skulle anges i arvsintyget. Arvsintyget skulle i det fallet nämligen inte återge den efterlevande makens faktiska andel i kvarlåtenskapen, vilket skulle äventyra den ändamålsenliga verkan (effet utile) av bestämmelserna om inrättandet av det europeiska arvsintyget.

115. För det tredje skulle europeiska arvsintyg inte vara konkurrenskraftiga i förhållande till nationella intyg som används för liknande ändamål i medlemsstaterna och som fullständigt återger den efterlevande makens andel i kvarlåtenskapen. Förordning nr 650/2012 medför ingen skyldighet för medlemsstaterna att använda europeiska arvsintyg. De nationella intygen som utfärdas på grundval av de bestämmelser som gäller i den berörda staten kan fortfarande användas.

116. Mot bakgrund av vad som anförts ovan anser jag att den arvslott som tillkommer den efterlevande maken enligt 1371 § BGB kan anges i det europeiska arvsintyget.

2. Rättsverkningarna av införandet av uppgifter som inte omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 650/2012 i det europeiska arvsintyget

117. Den omständigheten att viss information kan anges i det europeiska arvsintyget innebär inte i sig att informationen har samma rättsverkan som den information som anges enligt den lag som är tillämplig lag enligt lagvalsreglerna i förordning nr 650/2012.

118. I punkt 101 i detta förslag till avgörande har jag redan anfört att det bevisvärde som arvsintyget har enbart hänför sig till de omständigheter som har fastställts på grundval av den tillämpliga lag som fastställts på grundval av de harmoniserade lagvalsreglerna i förordning nr 650/2012.

119. Förordning nr 650/2012 utgör i sig inget hinder mot att ange omständigheter i arvsintyget som inte har de rättsverkningar som anges i artikel 69 i den förordningen. Detta bekräftas enligt min mening i skäl 71 i förordning nr 650/2012 enligt vilket ”[a]rvsintygets bevisvärde [inte] bör … utvidgas till uppgifter som inte omfattas av denna förordning”.

120. Jag anser därför att europeiska arvsintyg kan omfatta information som fastställts på grundval av arvsrätten (artikel 23), information som fastställts på grundval av den lag som är tillämplig på övriga frågor som fastställts på grundval av harmoniserade lagvalsregler i förordning nr 650/2012 (artiklarna 24–28) och information som fastställts på grundval av den lag som fastställts på grundval av nationella lagvalsregler (eller lagvalsregler i andra unionsrättsliga instrument). Till sistnämnda kategori hör information, förutsatt att den inte tillhör arvsrätten, om den arvslott som tillkommer den efterlevande maken på grundval av 1371 § stycke 1 BGB. Dessa omständigheter bör emellertid inte omfattas av de rättsverkningar som anges i artikel 69.2 i förordning nr 650/2012.

3. Karaktären av den information i det europeiska arvsintyget som avser den arvslott som tillkommer den efterlevande maken enligt 1371 § stycke 1 BGB

121. Frågan uppkommer även om vilka rättsverkningar införandet i det europeiska arvsintyget av information om den arvslott som tillkommer den efterlevande maken enligt 1371 § stycke 1 BGB har. Kommissionen har i sina skriftliga yttranden och under den muntliga förhandlingen påpekat att det visserligen saknas en uttrycklig grund för att tillerkänna information om arvslotten de rättsverkningar som nämns i artikel 69 i förordning nr 650/2012. En sådan lösning ska emellertid antas och de rättsverkningar som följer av denna bestämmelse ska utvidgas till att omfatta information om den arvslott som tillkommer den efterlevande maken enligt 1371 § stycke 1 BGB.

122. I doktrinen företräds uppfattningen att den arvslott som tillkommer den efterlevande maken enligt 1371 § stycke 1 BGB, såvida den anses utgöra en fråga som omfattas av makars förmögenhetsförhållande, får tas med i det europeiska arvsintyget i upplysande syfte inom ramen för ”information om makarnas förmögenhetsförhållanden” som anges i artikel 68 h i förordning nr 650/2012, tillsammans med anmärkningen på vilken grund denna omständighet har fastställts.[32] Enligt en annan uppfattning som även den hänskjutande domstolen har hänvisat till inom ramen för den andra och den tredje tolkningsfrågan ska den ökade arvslott som följer av 1371 § stycke 1 BGB tas med i arvsintyget som ”[u]ppgift om varje arvinges arvslott” i den mening som avses i artikel 68 l.[33]

32 T. Ivanc, S. Kralijć, ”European Certificate of Succession – Was there a need for a European intervention?”, *Anali Pravnog Fakulteta Univerziteta u Zenici*, issue 18, 2016, s. 266.

33 D. Stamatiadis, i H. Pamboukis, *EU Succession Regulation No 650/2012*: A Commentary, Oxford, C.H. Beck, Hart Publishing 2017, s. 633.

123. Oberoende av vilken av dessa bestämmelser som är tillämplig på införandet av uppgifter om den ökade arvslotten i det europeiska arvsintyget anser jag att detta måste ske med det uttryckliga förbehållet att arvslotten fastställts på grundval av den lag som är tillämplig på makars förmögenhetsförhållande. Det måste inte röra sig om den lag som skulle fastställas vara tillämplig lag enligt de lagvalsregler som gäller i den medlemsstat där den myndighet är belägen till vilken den berörda personen lämnat in det europeiska arvsintyg som utfärdats i en annan medlemsstat. Detta följer av att det saknas harmoniserade och för alla medlemsstater gemensamma lagvalsregler på grundval av vilken den lag som är tillämplig på makars förmögenhetsförhållanden ska fastställas.

124. Genom att införa ett förbehåll i det europeiska arvsintyget om att den arvslott som tillkommer den efterlevande maken på grundval av 1371 § stycke 1 BGB omfattas av den lag som är tillämplig på makars förmögenhetsförhållande begränsas samtidigt möjligheten att åberopa antagandet i artikel 69.3 och 69.4 i förordning nr 650/2012.

125. Mot bakgrund av vad som anförts ovan föreslår jag, för det fall att den första frågan besvaras nekande, att den andra och den tredje tolkningsfrågan besvaras enligt följande: Artiklarna 68.1 och 67.1 i förordning nr 650/2012 ska tolkas så, att den efterlevande makens arvslott i sin helhet får tas med i det europeiska arvsintyget, även om denna till en del följer av en ökning av den lagliga arvslotten i enlighet med en sådan förmögenhetsrättslig bestämmelse som 1371 § stycke 1 BGB enbart i upplysande syfte.

VI. Förslag till avgörande

126. Av ovan anförda skäl föreslår jag att domstolen ska lämna följande svar på de tolkningsfrågor som Kammergericht Berlin (regional domstol i andra instans i Berlin, Tyskland) ställt:

Artikel 1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 650/2012 av den 4 juli 2012 om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt godkännande och verkställighet av officiella handlingar i samband med arv och om inrättandet av ett europeiskt arvsintyg jämförd med artikel 1.2 d i samma förordning ska tolkas så att den lag som är tillämplig på arvsfrågor även omfattar bestämmelser som, såsom 1371 § stycke 1 Bürgerliches Gesetzbuch (BGB), fastställer den efterlevande makens arvslott, även om den enbart är tillämplig om ett visst förmögenhetsförhållande föreligger och makens arvslott ersätter avvecklingen av förmögenhetsförhållandet, trots att arvslottens storlek fastställs enligt helt andra principer än de som styr avvecklingen av förmögenhetsförhållandet under makarnas livstid.